

Lausunto

10.04.2026

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kainuun Korkeakouluyhdistys ry / Kainuun kesäyliopisto

Kainuun kesäyliopisto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta avoimen korkeakoulun 30 opintopisteen opintosetelikokeilua koskien.

Kokeilun varsinaiselle kohderyhmälle eli toiselta asteelta valmistuneille nuorille avoimen korkeakoulun opintosetelikokeilu nähdään Kainuun kesäyliopistolla tärkeänä ja merkityksellisenä työnä etenkin, kun toimimme maakunnassa, jossa omaa yliopistoa ei ole, jossa yhteys etenkin yliopisto-opintoihin voi tuntua etäiseltä, ja jonka koulutustaso on valtakunnallisesti mitattuna matala.

Samaan aikaan olemme huolissamme siitä, miten opintosetelikokeilun toteutus ja rahoitus ovat esitysluonnokseen kirjattu. Esitysluonnoksen mukaan aktiivisina toteuttajina ovat vain korkeakoulut, rahoitus suunnataan vain korkeakouluille ja lisäksi, korkeakoulut voivat vapaasti tehdä omanlaisiaan yhteistyösopimuksia valitsemiensa yhteistyöoppilaitosten kanssa. Yhteistyöoppilaitokset kuten kesäyliopistot ovat vaarassa eriarvoistua, ja ovat jäämässä kokeilussa sivurooliin tai roolitta kokonaan.

Opintosetelikokeiluun täytyy mielestämme ottaa mukaan vapaan sivistystyön oppilaitokset, jotka toimivat myös kampuskaupunkien ulkopuolella, joiden toiminta täydentää yhdenvertaisempaa ja saavutettavampaa koulutuspolitiikkaa, jotka tavoittavat alueensa nuoria hyvin, ja joilla on valmius ja osaaminen toteuttaa myös paikallista lähiohjausta ja -opintoja.

Lähiohjauksen ja -opintojen merkitys etenkin korkea-asteen jatko-opintojen aloitusvaiheessa olevalle nuorelle on huomattava. Nuori tulee kohdata henkilökohtaisesti - hänen valmiuksiaan, toiveita ja tavoitteita tulee kuunnella. Etsiikö hän vasta itselleen sopivaa jatko-opintosuuntaa, haluaako hän kehittää yleisiä opiskelutaitojaan tai vahvistaa valinta/pääsykoevalmiuksiaan, vai onko tavoitteena hankkia väylähakukelpoisuus? Jokainen ohjaustilanne on ainutlaatuinen, ja jokaisen ohjaustilanteen tavoitteena on etsiä juuri kyseiselle nuorelle tarkoituksenmukaisia opintomahdollisuuksia. Ohjaustyön tulee olla myös pitkäjänteistä, läpi opintojen kestävä, jotta varmistetaan opintojen eteneminen ja jatko-opintosuunnitelmat.

Laadukkaan ohjaustyön toteuttaminen vaatii resursseja. Korkeakoulut ovat esittäneet huolensa siitä, miten heidän olemassa olevat resurssit riittävät lisääntyvään ohjaustyön tarpeeseen. Myös lisärekrytoinneista puhutaan. Myös toisen asteen opinto-ohjaus tunnistaa lisääntyvän ja monipuolistuvan opinto-ohjaustyön tarpeen opintosetelikokeilun myötä.

Kesäyliopistot ovat tehneet kattavaa yhteistyötä korkeakoulujen kanssa jo pitkään. Ne tuntevat avoimen korkeakoulun hyödyt, opintotarjonnan laajuuden, suoritustapojen moninaisuuden sekä myös mahdolliset kompastuskivet. Kesäyliopistoilla on valmius, asiantuntijuus ja tahtotila ohjaustyötä opintosetelikokeilussa toteuttaa, kunhan ne yhteistyöhön hyväksytään täysimääräisinä mukaan ja työhön osoitetaan riittävä, realistinen rahoitus.

Paikallisesti toteutettu ohjaus paitsi tavoittaa, madaltaa osallistumiskynnystä, tukee opintojen käynnistymistä ja etenemistä, se myös mahdollistaa laajan ohjauksellisen yhteistyöverkoston, johon kuuluvat opinnoista vastaava korkeakoulu, paikallinen yhteistyöoppilaitos, paikallinen toisen asteen oppilaitosverkosto, paikalliset nuoriso- ja työllisyyspalvelut. Näin ohjaustyöstä tulee monisäikeistä ja nuorta kokonaisvaltaisesti tukevaa.

Opintosetelikokeilu voi parhaimmillaan vahvistaa koulutuksellista saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta, mutta se voi myös lisätä eriarvoisuutta, mikäli paikalliset oppilaitokset ja niiden toteuttama lähityö sivuutetaan.

Esitysluonnoksen mukaan opintosetelikokeilua ja siihen sisältyvää opintotarjontaa hallinnoivat korkeakoulut. Kesäyliopistojen toiminta-alueilleen tuomia avoimen korkeakoulun opintoja kokeiluun on vaikea saada mukaan, koska ne eivät löydy Opin.fi -portaalista, ja koska ne usein ovat kalliimpia kuin korkeakoulujen itsensä hallinnoimat - usein verkkovälitteiset – opinnot.

Tässä yhteydessä on hyvä muistuttaa, että kesäyliopistojen toteuttamasta opetuksesta syntyy kustannuksia (näkyvyys, ohjaus, opetus, mahdolliset oppimateriaali- tai opetustilat), joita esitysluonnoksen mukaan ei siis voida sisällyttää opintoseteliin eikä niitä voi myöskään siirtää

opiskelijamaksuihin. Kuten esityksessä todetaan: "Käytännössä opintojen tarjoaminen vapaan sivistystyön oppilaitoksissa edellyttää, että oppilaitokset voivat muulla rahoituksella kattaa ne kustannukset, jotka tavallisesti katetaan opiskelijamaksuilla." Mitä tämä muu rahoitus tarkoittaa, sitä olisi hyvä avata laajemmin.

Yllä mainittu toimintalinjaus kaventanee kesäyliopistojen opintotarjontaa poistaen tarjonnasta etenkin niitä opintoja, joihin sisältyy lähiopetusta, lähiohjausta ja tenttejä – joista siis syntyy paikallisia kustannuksia. Edellä mainittuja opintojen toteutustapoja voidaan toki edelleen säilyttää kesäyliopistojen opintotarjonnassa, mutta niihin ei voida ottaa mukaan opintosetelikokeilun kohderyhmää, koska opinnot markkinoidaan väärässä portaalissa ja opintojen hinta on kalliimpi kuin korkeakoulun itsensä toteuttamien (verkko)opintojen hinta. Rajaus kuulostaa oudolta – opintojen ulkopuolelle jätetään juuri se kohderyhmä, joka lähiohjausta ja -opetusta eniten tarvitsisi. Lisäksi toimintamalli rajoittaa alueellista saavutettavuutta ja vääristää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Opintosetelikokeilun tavoite ja tahtotila ovat tärkeitä. Toimijaverkostoa sekä toiminta- ja rahoitusmalleja toivomme uudelleen arvioitaviksi.

Esitämme että:

- vapaan sivistystyön oppilaitokset, kesäyliopistot mukaan lukien nähdään kokeilussa tasavertaisina yhteistyökumppaneina,
- opintoseteliä voidaan käyttää joustavasti myös yhteistyöoppilaitosten järjestämiin avoimen korkeakoulun opintoihin
- opinto-ohjaus on näkyvä ja tunnistettava osa opintosetelikokeilua,
- yhteistyöoppilaitosten opintotarjonta on mukana Opin.fi-alustalla,
- rahoitusta tarkennetaan siten, että myös yhteistyöoppilaitoksilla on edellytykset osallistua kokeiluun korkeakoulujen kumppaneina, ja että rahoitusta kohdennetaan sinne, missä tosiasialliset kulut syntyvät,
- yhteistyöoppilaitosmalli avataan selkeästi ja yhdenmukaisesti ennen kokeilun käynnistämistä.

Kainuun Korkeakoulu yhdistys ry:n / Kainuun kesäyliopiston puolesta

Mira Huotari

toiminnanjohto

Huotari Mira
Kainuun Korkeakouluyhdistys ry / Kainuun kesäyliopisto